

ANU ROUHIKOSKI ja HANNA LAPPALAINEN

Siellä tervehdittiin ennen Päivää-Goddag, siitä sai toinen valita mieleisensä

*Tervehtimiseen liittyvät havainnot ja kokemukset
kertomassa suomenkielisten suhteesta ruotsiin*

1 Johdanto

Tervehtiminen on keskeinen vuorovaikutustoiminto, sillä tervehdykset kuuluvat rutiinimaisena osana keskustelun alkuun (Schegloff 1986, 116). Toisaalta esimerkiksi vastaan-tulijaa voidaan tervehtiä kadulla, vaikka keskustelu ei jatkuisi sen pidemmälle. Tervehtiminen on sosiaalisesti tärkeää, sillä se kertoo, että vastapuolet näkevät ja huomioivat toisensa (Duranti 1997, 71). Tervehdyssanoihin liittyy erilaisia mielikuvia ja sosiaalisia merkityksiä, ja niiden käytössä esiintyy alueellista ja sosiaalista variaatiota (esim. Uusi-Hallila 2008; Lappalainen 2009; Nilsson–Norrby 2017). Siten jo tervehdyssanan valinnalla voidaan tuoda vuorovaikutustilanteeseen erilaisia merkityksiä ja vaikuttaa esimerkiksi keskustelukielen valintaan.

Tämän artikkelin tavoitteena on selvittää suomenkielisten havaintoja ruotsista ja ruotsinkielisistä tervehtimiskonteksteissa. Tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat:

- Millaisia käsityksiä suomenkielisillä suomalaisilla on ruotsin tervehdyssanoista ja ruotsinkielisten tervehtimiskäytänteistä kyselyaineiston valossa?
- Miten nämä käsitykset vaihtelevat eri puolilla Suomea?
- Miten ruotsin ja ruotsinkielisten vaikutus näkyy vastaajien mukaan tervehdyksissä ja tervehtimiskäytänteissä yhtäältä kaksikielisillä, toisaalta suomenkielisillä alueilla?

Tutkimus tuottaa uutta tietoa sekä tervehdyssanoihin liitettävistä mielikuvista että suomen ja ruotsin kielikontaktista ja näiden kielten puhujien välisistä suhteista. Tarkastelukulmaksi on valittu alueellinen variaatio, sillä ruotsin kieli näkyy ja kuuluu eri tavoin maan eri osissa, ja myös Ruotsiin suuntautuvien kontaktien määrä ja luonne vaihtelevat eri alueilla. Vaikka kielikäsitteitä on tarkasteltu 2000-luvulla runsaasti ja suomenkielisten suhde ruotsiin on ollut polttopisteessä monissa tutkimuksissa (ks. tarkemmin lukua 2), valitsemamme näkökulma on uusi. Tervehdyssanoihin liittyvät mielikuvat sekä käsitykset ruotsinkielisten tervehtimiskäytänteistä voivat kertoa yleisemminkin ruotsiin tai ruotsinkielisiin liitettyistä mielikuvista.

Artikkeli on osa tutkimushanketta Suomen kansalliskielten kommunikatiiviset mallit, lyhyemmin KoM2Språk, jossa tarkastellaan suomen ja suomenruotsin vuorovaikutuskäytänteitä (ks. KoM2Språk 2025). Tutkimusaineisto, Ylen toteuttama valtakunnallinen tervehdyssanakysely, on kuitenkin kerätty hankkeesta erillään (ks. luku 3).

Esittelemme aluksi aiempaa tutkimusta ja oman analyysimme teoreettista taustaa (luku 2). Sen jälkeen kerromme aineistosta ja sen käsittelystä (luku 3). Artikkelin ytimen muodostaa luku 4, jonka alaluvuissa tarkastelemme neljää aineistossa toistuvaa teemaa. Loppuluvussa 5 tiivistämme keskeiset tulokset, pohdimme, mistä ne voivat kertoa ja mitä rajoituksia tutkimukseemme liittyy, sekä esittelemme tulosten herättämiä jatkotutkimuskysymyksiä.¹

2 Kielikäsitukset sekä suomen ja ruotsin kontaktit tutkimuksen kohteena

Tutkimuksemme edustaa sosiolingvististä kielikäsitysten tutkimusta (esim. Garrett 2010). *Kielikäsitysten* ymmärrämme Prestonin (2013) ja Vaattovaaran (2023) tavoin laajasti niin, että kyseisen käsitteen alle mahtuvat niin kielellisiin elementteihin liittyvät huomiot, mielteet, asenteet, uskomukset kuin erilaiset kieli-ideologiset prosessit ja kielellisen tietoisuuden muodot ja tasot. Kyse on kokonaisvaltaisesta kielellisestä merkitys- ja uskomusjärjestelmästä (engl. *language regard*), jonka puitteissa kielellistä vaihtelua tulkitaan ja tuotetaan. Tutkimustamme voi sikäli nimittää myös kansanlingvistiikaksi, että tarkastelun kohteena ovat tavallisten kielenkäyttäjien käsitykset kielenkäytöstä (ks. esim. Niedzielski–Preston 2000; Mielikäinen–Palander 2014), mutta lähestymistapamme on saanut vaikutteita myös diskursiivisesti orientoituneesta kielikäsitysten tutkimuksesta (esim. Hyrkstedt–Kalaja 1998). Kansanlingvistiksessä tutkimuksessa huomion kohteena ovat paljolti olleet vastaajien oman äidinkielen aluemurteita koskevat käsitykset sekä kielimuodoille, niiden piirteille tai esimerkiksi murrealueille annetut nimitykset (esim. Mielikäinen–Palander 2014). Tässä tutkimuksessa taas fokus kohdistuu toista kieltä eli ruotsia koskeviin käsityksiin sekä yksittäisiin lekseemeihin (tervehdyssanoihin) ja vuorovaikutustoimintoon (tervehtimiseen). Lisäksi pyrimme kuvaamaan kokonaisvaltaisemmin sitä, miten ruotsin tervehdyssanoja ja ruotsinkielisten tervehtimiskäytänteitä koskevat kommentit on kielellisesti muotoiltu. Samaa ilmiötä voidaan kuvata monin tavoin, ja niinpä esimerkiksi se, kenen näkökulmasta tervehtimiskäytänteitä tarkastellaan ja miten varmoina näkemykset esitetään, on merkityksellistä kommenttien tulkinnassa (ks. esim. Pietikäinen–Mäntynen 2019, 93–101.)

1 Aineiston keruusta on vastannut kirjoittajista Lappalainen. Aineiston luokitteluvaiheessa Rouhikoski on tarkastellut huomattavasti isompaa massaa ja kantanut suuremman vastuun analyysistä. Artikkelin kirjoittaminen ja päätelmät ovat tasapuolisen yhteistyön tulosta. Kiitämme lämpimästi sekä KoM2Språk-hankkeen jäseniä Tommi Kurkea, Eveliina Tolvasta ja Camilla Wideä että *Sananjalan* nimettömiä arvioijia arvokkaista kommentista, joita olemme saaneet artikkelin edeltävistä versioista. Rouhikosken työtä on rahoittanut Svenska kulturfonden.

Kuten jäljempänä osoitamme, vastaajien huomion kohteena on erityisesti tervehdysten käyttöön liittyvä tilanteinen vaihtelu. *Tilanteisella vaihtelulla* tarkoitetaan sitä, että yksilön puhetapa voi vaihdella tilanteesta riippuen ja myös saman tilanteen sisällä. Vaihtelun on osoitettu yhdistyvän esimerkiksi sellaisiin kielenulkoisiin tekijöihin kuin puhekumppani (esim. tämän ikä, sukupuoli, sosiaalinen asema, kielitaito), puheenaihe ja konteksti (esim. koti, työpaikka). (Halliday 1978, 31–35; Lappalainen 2004, 42–45.) Tilanteista vaihtelua on tulkittu esimerkiksi *mukauttamisteorian* (engl. *accommodation theory*) näkökulmasta. Teorian mukaan puhuja pyrkii mukauttamaan omaa puhetapaansa arvostamansa puhekumppanin puheen suuntaan ja toisaalta tekemään eroa sellaisten ryhmien puhetapaan, joihin hän ei halua samaistua (ks. kootusti Giles–Edward–Walt-her 2023). Teoria sopii sikäli aineistoomme, että analysoimissamme tervehdysvalintoja koskevista kommentteista esitetään huomioita siitä, miten tervehdystilanteen osapuolet mukauttavat omaa kielenkäyttöään.

Lisäksi joissakin kommentteissa huomiomme kiinnittyy tervehdysvalinnoille annettuihin sosiaalisiin merkityksiin. Niitä voi lähestyä *sosiaalisen indeksisyyden* kautta eli tarkastelemalla, millaisia sosiaalisia merkityksiä tervehdyssanoihin liitetään ja miten merkitykset ovat syntyneet. Sosiaalisten merkitysten syntyprosessia ja kerroksisuutta on kuvattu sosiaaliantropologiassa ja siitä vaikutteita saaneessa sociolinguistiikassa *rekisteriäytymisen* käsitteen avulla (ks. Silverstein 2003; Agha 2007; Visakko–Lehtonen 2024). Toisaalta indeksisyyttä voi tarkastella varioivana ja dynaamisena kenttänä, jolla voi kuvata jonkin kielellisen elementin, kuten tervehdyssanan, moninaisia sosiaalisia merkityksiä (ks. Eckert 2008).

Artikkelimme liittyy luonnollisesti myös aiempaan tervehdyssanoja ja tervehtimistä koskevaan tutkimukseen. Tarkasteltavana ovat olleet sekä tutkittavien käsitykset omista ja muiden tervehdyskäytänteistä (Uusi-Hallila 2008; Isosävi 2023) että autenttisten vuorovaikutustilanteiden tervehdykset (esim. Lappalainen 2009; Ilomäki 2011; Nilsson–Norrby 2017; Nilsson–Norrthon–Lindström–Wide 2018) – osassa näistä molemmat. Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään muun muassa, että suomessa *hei* ja suomen- ja ruotsinruotsissa *hej* ovat selvästi yleisimmät tervehdyssanat asiointitilanteissa (Lappalainen 2009; Ilomäki 2011, 34; Nilsson–Norrby 2017). Suomenkielisten keskuudessa on kuitenkin havaittavissa selviä alueittaisia ja sosiaalisia eroja: esimerkiksi *moi* on ainakin aiemmin ollut enemmän nuorten ja eteläsuomalaisten suosiossa, kun taas *terve*-sanaa on käytetty enemmän idässä ja miehiä tervehdittäessä (Uusi-Hallila 2008; Lappalainen 2009). Vaikka tutkimiamme tervehdyssanoja koskevia käsityksiä ei voi verrata suoraan tuloksiin, jotka koskevat kyseisten ilmausten todellista käyttöä, niiden rinnakkainen tarkastelu on silti kiinnostavaa.

Tutkimuksemme edustaa myös kielikontaktien tutkimusta – nimenomaan niitä koskevien käsitysten näkökulmasta. Aineistossamme nousevat esiin havainnot ja käsitykset siitä, miten ruotsin kieli ja (suomen)ruotsalainen puhekulttuuri ovat vaikuttaneet suomen kieleen ja suomalaiseen tai suomenkieliseen puhekulttuuriin. Viime vuosikymmeninä tutkimuksessa on tarkasteltu näiden kielten kontaktien ilmentymistä esimerkiksi Turun

murteen ruotsalaislajinoja (Grönholm 1988), diskurssipartikkeleita (Hakulinen–Saari 1995) sekä suomen, suomenruotsin ja ruotsinruotsin puhuttelukäytänteitä (Wide–Lappalainen–Rouhikoski–Norrby–Lindholm–Lindström–Nilsson 2019). Sen sijaan käsityksiä toisen kieliryhmän vuorovaikutuksesta ei ole aiemmin juuri analysoitu.

Suomenkielisten asenteita ruotsia ja ruotsinkielisiä kohtaan on tutkittu eri tieteenaloilla. Kielentutkimuksen piirissä Saija Tamminen–Parre (2021) on tarkastellut suomenkielisten käsityksiä ruotsin kielestä ja sen hyödyllisyydestä sekä taustalla vaikuttavista kieli-ideologioista. Ruotsiin ja ruotsinkielisiin kohdistuvia asenteita on tutkittu myös yhteiskuntatieteiden alalla (ks. kootusti Himmelroos–Strandberg 2020a). Staffan Himmelroosin (2020) mukaan asenteet ruotsia ja ruotsinkielisiä kohtaan ovat keskimääräistä positiivisempia niillä suomenkielisillä, joilla on henkilökohtaisia kontakteja ruotsinkielisiin. Pelkkä asuminen kaksikielisellä alueella ei vaikuta asenteisiin yhtä selvästi (mt.). Huomionarvoista on myös, että asenteet kouluruotsia kohtaan ovat selvästi negatiivisempia kuin asenteet suomenruotsalaisia ja yleensä ruotsia kohtaan (Bäck–Karv 2020, 77–79). Tässä artikkelissa tarkastelemme ensisijaisesti suomenkielisten käsityksiä kielellisistä ilmiöistä, mutta Prestonin (2013) tavoin uskomme kieleen liittyvien huomioiden, mielteiden ja asenteiden olevan yhteydessä toisiinsa.

Tarkastelukulmamme on alueellinen, koska Suomen ruotsinkielinen väestö (286 000 henkilöä, yht. 5,1 % väestöstä) on keskittynyt tietyille alueille: Uudenmaan, Varsinais-Suomen ja Pohjanmaan rannikkoseuduille sekä Ahvenanmaalle. Näilläkin alueilla ruotsin ja suomen puhujien suhdeluku kuitenkin vaihtelee. Yksikielisiä ruotsinkielisiä kuntia on ainoastaan Ahvenanmaalla; niissä asuu kuitenkin vain 9,0 % Suomen ruotsinkielisestä väestöstä. Suurin osa elää Manner-Suomen kaksikielisissä kunnissa, jotka voidaan jakaa kahteen ryhmään sen mukaan, onko enemmistökielenä ruotsi (esim. Inkoo, Parainen, Vöyri) vai suomi (esim. Loviisa, Turku, Kokkola). Ainoastaan 5,5 % ruotsinkielisistä asuu yksikielisissä suomenkielisissä kunnissa (esim. Jyväskylä), jotka kuitenkin kattavat suurimman osan maan pinta-alasta. Tähän alueeseen lasketaan myös kielisaarekkeet eli yksikieliset suomenkieliset kunnat, joissa ruotsinkieliselle vähemmistölle järjestetään opetusta ruotsiksi (esim. Tampere, Oulu). (Folktinget 2010, 13–17; Saarela 2021, 16–18.)

3 *Aineisto ja menetelmät*

Tutkimusaineisto on kerätty loka–marraskuussa 2023 Ylen toteuttamana verkkokyselynä. Kyselyn suunnittelusta vastasivat Ylen toimittaja Petri Kivimäki ja Itä-Suomen yliopiston suomen kielen professori Hanna Lappalainen. Alusta pitäen oli sovittu ja kyselyssä tuotiin myös selvästi esiin, että aineisto luovutetaan Itä-Suomen yliopistoon tutkimuskäyttöön. Kyselyn fokuksessa ei ollut erityisesti ruotsin kieli tai suomen ja ruotsin väliset kontaktit, vaan ruotsia koskevat kommentit ovat syntyneet spontaanisti, kun vastaajilla oli mahdollisuus vapaasti kommentoida tervehdyssanojen käyttöä.

Kyselyssä vastaajille tarjottiin kaksi kuvitteellista tilannetta, joissa heidän piti miettiä, millä tavalla he tervehtisivät puhekuppaniaan:

- Millä sanalla tervehdit kaveriasi omalla asuinpaikkakunnallasi, kun tapaavat hänet klo 14 aikaan?
- Olet omalla asuinpaikkakunnallasi maksamassa ostoksia kaupassa. Millä sanalla tervehdit kaupan kassaa päivällä klo 14 aikaan?

Tarjolla oli 12 valmista tervehdysvaihtoehtoa (mm. *hei, moi, terve, päivää, heisan*), joiden lisäksi vastaaja sai kirjoittaa myös omia vaihtoehtojaan. Kummassakin kohdassa oli mahdollista valita 1–2 vaihtoehtoa. Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus kertoa omia huomioitaan tervehdys sanojen käytöstä. Tämä kohta oli muotoiltu kyselyssä seuraavasti: ”Haluatko kertoa tervehdys sanoja koskevista huomioistasi tutkimuksen tekijöille ja kielentutkijoille? Esimerkiksi: Millä perusteella valitset tervehdys sanan? Millaisia muutoksia olet havainnut tervehdys sanojen käytössä?” Tässä artikkelissa keskitymme nimenomaan näihin avovastauksiin, joista olemme poimineet kaikki ruotsin kieltä, ruotsinkielisiä tai Ruotsia koskevat kommentit tekemällä tekstihaun ”ruots”. Tällaisia vastauksia on yhteensä 947.

Kysely saavutti valtavan suosion, ja siihen tuli 131 432 vastausta. Vastaajilta pyydettiin kolme taustatietoa: ikä, sukupuoli ja asuinpaikan postinumero. Näiden tietojen perusteella heistä suurin osa on 30–59-vuotiaita (58,0 %); alle 30-vuotiaita on vajaa viidennes (17,0 %) ja 60 vuotta täyttäneitä neljännes (25,1 %). Hieman yli puolet on naisia (55,0 %), vajaa puolet (40,8 %) miehiä; pieni joukko vastaajista oli valinnut vaihtoehdon ”muu” (1,5 %) tai ei halunnut kertoa sukupuoltaan (2,7 %). Taustatiedoissa ei kysytty vastaajan äidinkieltä, mitä voi pitää puutteena, mutta oletettavasti suurimmalla osalla (ainakin yksi) äidinkieli on suomi, sillä kysely oli toteutettu suomeksi ja siihen myös vastattiin suomeksi. Jotkut vastaajat mainitsevat kuitenkin olevansa ruotsinkielisiä tai suomen ja ruotsin suhteen kaksikielisiä.

Alueellista variaatiota tarkastelemme vastaajien ilmoittamien postinumeroiden valossa. Suomessa on käytössä noin 3 100 eri postinumeroa, mutta jako ei noudata tarkasti maakuntien tai kuntienkaan rajoja. Lisäksi yhdenkin kunnan sisällä voi olla useita eri postinumeroita. (Posti 2025.) Kaikkien kaksikielisten alueiden postinumeroiden poimiminen vaatisi huomattavaa käsityötä, joten tarkastelemme laajempia suuralueita postinumeron alun (0–9) perusteella. Kaksikieliseksi laskemme ne alueet, joiden postinumero alkaa numerolla 0, 1, 2 tai 6. Tämä tarkoittaa karkeasti Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Ahvenanmaan, Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntia sekä osia Satakunnasta ja Kanta- ja Päijät-Hämeestä. Muita alueita nimitämme yksikieliseksi.

Kahtiajako yksi- ja kaksikielisiin alueisiin on yksinkertaistava eikä ongelmaton: kaksikielisillä postinumeroalueilla on todellisuudessa myös yksikielisiä suomenkielisiä kuntia. Näiden kuntien asukkaat ovat tosin kirjoittaneet varsin vähän ruotsia koskevia kommentteja. Laajasti ajateltuna 0, 1, 2 ja 6-alkuiset postinumeroalueet ovat kuitenkin kaikki sellaisia, joilla esiintyy kaksikielisyyttä ja joilla ruotsin kuuleminen on todennäköisempää kuin Sisä-Suomessa. Näillä alueilla yksikielisetkään kunnat eivät sijaitse kovin kaukana kielirajasta, ja osassa nykyään yksikielisiä kuntia on aiemmin puhuttu ruotsia. Lisäksi ruotsin vaikutus on huomattavaa esimerkiksi lounaismurteiden, lounaisten välimurteiden ja

pohjalaismurteiden sanastossa (esim. Grönholm 1988), vaikka osa alueista onkin (nykyään) suomenkielisiä. Historiallisista syistä ruotsi voi näkyä myös esimerkiksi paikanimistössä (esim. Zilliacus 1980). Ruotsin kieli on siis näillä postinumeroalueilla eri tavalla läsnä kuin Sisä-Suomessa. (Ks. myös Himmelroos 2020, 106.)

Alueen kaksikielisyys vaikuttaa suoraan myös ruotsiin liittyvien kommenttien määrään. Yksikielisillä postinumeroalueilla vain 0,15–0,37 % vastaajista on jättänyt ruotsiin liittyviä kommentteja, kun taas kaksikielisillä alueilla tällaisten kommenttien osuus on selvästi suurempi: eteläisessä Suomessa prosentoin luokkaa ja Pohjanmaalla jopa noin 3 % (taulukko 1).

Taulukko 1. Ruotsiin liittyvien kommenttien lukumäärät eri postinumeroalueilla. Kaksikieliset alueet merkitty harmaalla.

Posti-numero	Vastaajia yht.	Avoimia vastauksia	Ruotsiin liittyviä (N)	Ruotsiin liittyviä (%)	Alue
0XXXX	47 602	12 615	386	0,81 %	Uusimaa
1XXXX	7 890	2 371	89	1,13 %	Uusimaa (Hanko, Inkoo, Raasepori), Hämeenlinnan ja Lahden seudut
2XXXX	14 421	3 847	137	0,95 %	Varsinais-Suomi, Rauman ja Porin seudut, Ahvenanmaa
3XXXX	17 290	4 822	53	0,31 %	Pirkanmaa
4XXXX	10 133	2 794	30	0,30 %	Keski-Suomi, Kymenlaakso
5XXXX	5 260	1 520	8	0,15 %	Etelä-Karjala, Etelä-Savo
6XXXX	5 586	1 582	169	3,03 %	Pohjanmaa (Seinäjoen, Vaasan ja Kokkolan seudut)
7XXXX	5 216	1 537	14	0,27 %	Pohjois-Savo
8XXXX	5 933	1 628	16	0,27 %	Pohjois-Karjala, Kainuu, Ylivieskan seutu
9XXXX	12 101	3 202	45	0,37 %	Oulun seutu, Lappi
Yht.	131 432	35 918	947	0,72 %	Koko Suomi

Aineistoa eli yli 900:aa kommenttia olemme tarkastelleet laadullisesti. Analyysin apuna olemme käyttäneet Excel-taulukkoa. Lähestymistapaamme voi kutsua sisällönanalyysiksi ainakin, jos sisällönanalyysi nähdään väljänä teoreettisena kehyksenä (Tuomi-Sarajärvi 2018, 103). Lähtökohtanamme on ollut tehdä aineistosta systemaattisia havaintoja, eritellä siinä esiintyviä samankaltaisuuksia ja eroavuuksia ja tiivistää näin laajan aineiston

keskeiset havainnot sanallisessa muodossa (mt., 117). Emme ole kuitenkaan tiivistäneet jokaisen kommentin keskeistä sisältöä pelkistettyyn muotoon, kuten on yleensä tapana, kun sisällönanalyysia käytetään yksittäisenä metodina (mt., 122–138; ks. myös Luodonpää-Manni 2013; Saviniemi 2015), vaan olemme ryhmitelleet kommentit huolellisen lähiluvun perusteella ilman tätä välivaihetta erilaisiin kategorioihin. Tähän on johtanut aineiston laajuus. Analyysiyksikkönä olemme käyttäneet kommenttia, joka on vähimmillään yksi lause tai lauseke mutta voi olla myös useamman virkkeen mittainen. Analyysi on ollut luonteeltaan induktiivista eli aineistolähtöistä; emme siis ole päättäneet kategorioita etukäteen, vaan olemme valinneet ne aineiston pohjalta. Yksittäinen kommentti on usein päätyntä usean kategorian jäseneksi. (Saviniemi 2015, 85–87; Tuomi–Sarajärvi 2018.) Sisällöistä olemme edenneet kielellisten valintojen tarkasteluun (ks. Liebscher–Dailey–O’Cain 2009), jota olemme muutenkin painottaneet enemmän kuin sisällönanalyysissa on tapana (vrt. Luodonpää-Manni 2013, 246–247) ja kurkottaneet näin diskurssintutkimuksen suuntaan (ks. Pietikäinen–Mäntynen 2019).

4 *Ruotsin kieltä ja ruotsinkielisiä koskevien kommenttien tarkastelua*

Tarkastelemme tässä luvussa, millaisiin tilannekonteksteihin ja niihin kytkeytyviin tekijöihin ruotsinkieliset tervehdyssanat ja ruotsin vaikutus tervehtimiskäytänteisiin laajemmin liitetään kyselyaineistossamme. Käsittelemme lähemmin tervehtimiskäytänteitä kaksikielisillä paikkakunnilla (alaluku 4.1), ruotsinkielisten tuttujen tervehtimistä (4.2), Ruotsiin liittyviä havaintoja ja käsityksiä (4.3) sekä ruotsin opiskelua ja kielellä leikkelyä (4.4). Kaikkiin alalukuihin sisältyy myös kommentteja, joissa kuvaillaan sitä, miten ruotsin kieli on vaikuttanut suomen tervehdyssanoihin tai vastaajan omaan tervehdyssanojen käyttöön.

Kiinnitämme koko ajan huomiota kaksikielisten ja yksikielisten alueiden vertailuun, mutta tuomme esiin myös muuta alueellista variaatiota sekä kaksi- ja yksikielisille alueille yhteisiä teemoja.

Alaluvuissa tarkastelemiemme pääteemojen lisäksi aineistossa kommentoidaan ruotsia muistakin näkökulmista. Yleisin näistä on se, että vastaajan äidinkieli on ruotsi tai hän on suomen ja ruotsin suhteen kaksikielinen. Lisäksi monella vastaajalla on kokemuksia ruotsinkielisten käyttämistä tervehdyssanoista (esim. *moin/mojn, morjens*); näitä käsityksiä esittelemme lähemmin toisessa artikkelissa (Rouhikoski–Tolvanen–Lappalainen–Wide–Kurki, tekeillä). Lisäksi aineistossa kommentoidaan tiettyjen tervehdyssanojen (joko tiedettyjä tai oletettuja) etymologioita, kuten *Moroa käytetään myös päivällä vaikka se tulee ruotsin huomenta merkitsevistä tervehdyksestä (god) morgon* (N60–69, 37XXX).²

2 Esimerkit on toistettu samassa asussa kuin ne ovat kyselyssä; ainoastaan tervehdyssanat on merkitty lihavoimilla. Vastaajien taustatiedoissa N = nainen, M = mies. Sukupuolikoodin perässä mainitaan vastaajan ikäryhmä kyselyhetkellä sekä asuinpaikan postinumeron alkuosa.

4.1 Tervehtiminen kaksikielisillä paikkakunnilla

Suuri osa ruotsiin liittyvistä kommentteista kertoo tervehtimiskäytänteistä kaksikielisillä paikkakunnilla: miten esimerkiksi asiakaspalvelutilanteissa tervehditään ja miten ruotsin vaikutus näkyy suomenkielistenkin tervehdyksissä. Vastaajat kuvaavat sekä omia tervehtimiskäytänteitään että alueensa yleisiä käytäntöjä (1–2).

- (1) Kaksikielisillä (suomi-ruotsi) paikkakunnilla olen huomannut (ja itsekin tulee käytettyä), että ”**hei**” on tavallaan neutraalin oloinen kun se ei ota kantaa suoraan siihen, mikä on oletus keskustelukumppanin kielestä (suomi vai ruotsi). (N40–49, 20XXX)
- (2) Kotiseudullani Itä-Uudellamaalla ruotsi oli aiemmin valtakieli, ja siellä **mojn** on edelleen käytössä tuttuja ruotsinkielisten kesken. Kaupoissa ja tuntemattomia tavatessa siellä tervehdittiin ennen **Päivää-Goddag**, siitä sai toinen valita mieleisensä. Nykyisin **hei/hej** on käytössä, mutta toisen kieltä on nyt vaikeampi päätellä. (N60–69, 02XXX)

Moni vastaaja kertoo käyttävänsä tietoisesti kielineutraaleja tervehdyksiä, jos ei tiedä vastapuolen äidinkieltä eikä halua tehdä liikaa oletuksia (1). Tällaisena tervehdyksenä mainitaan lähes aina *hei* tai *hej* (1–2). (Vrt. Ilomäki 2011, 35.) Myös *morjens* ja *moromoron* toimivat joidenkin vastaajien mukaan vastaavassa funktiossa, samoin kaksikielinen *päivää-goddag* (2). Toisaalta esimerkin 2 vastaaja tuo esille, että joskus voisi olla hyödyllistäkin, jos kielen pystyisi päättelemään jo tervehdyksestä. Suomen *hei* ja ruotsin *hej* ovat äänteellisesti hyvin lähellä toisiaan, mikä voi aiheuttaa asiakaspalvelutilanteissa hämmennystä. Tilanne on varsin erilainen kuin esimerkiksi monikielisessä Sveitsissä, jossa eri kielten tervehdyssanat (esim. saksan *hallo*, ranskan *bonjour* ja italian *buongiorno*) eroavat selvästi toisistaan ja kielitoive voi käydä ilmi jo valitusta tervehdyssanasta (Mondada 2018).

Jotkut vastaajat kertovat tunnistavansa eron suomen *hein* ja ruotsin ”napakamman” (N60–69, 00XXX) *hej*-sanana välillä. Osa mainitsee tekevänsä tämän eron itse ja käyttävänsä kumpaakin mutta eri tilanteissa (3). Vastaaja siis pyrkii mukautumaan vastapuolen kieleen (ks. Giles ym. 2023).

- (3) Asun kaksikielisellä alueella, tervehdin suomeksi **hei** tai **moi**, ruotsiksi **hej** tai **mojn**, riippuen siitä kummankieliseksi kuvittelen tervehdittävän. (N40–49, 25XXX)

Erityisen runsaasti *hei*-tervehdystä kommentoivat Pohjanmaalla asuvat vastaajat. Vastauksista näkyy, että *hei* on Länsi-Suomessa yleisempi kuin muualla maassa, ja tämän arvelaan olevan ruotsin vaikutusta. Myös Pohjanmaalle muualta muuttaneet ovat havainneet eron *hei*-sanana yleisyydessä ja käyttötapoissa, kuten esimerkin 4 Keski-Suomesta ruotsinkieliselle Pohjanmaalle muuttanut vastaaja. Hän huomaa omien tervehdystapojensa muuttuneen muuton myötä, mitä hän kuvaa miltei tiedostamattomaksi prosessiksi U-johdosverbillä *vaihtui* (ks. VISK § 333–336; huom. myös *kuin huomaamatta*).

- (4) Muuttaessani tänne ruotsinkieliselle alueelle vaihtui tervehdys kuin huomaamatta **hei**:ksi. Kenties helpompaa, kun toinen saattaakin puhua ruotsia. Ennen asuin Jyväskylässä 40XXX ja silloin useiten käytössä **terve** tai **moi**. Nyt kiinnitän tähän aina huomiota, kun menen Jyväskylään. Ennen **hei** kuulosti todella muodolliselta tai viralliselta, nyt niin normaalilta. Ja **terve** ja **moi** niin mukavan leppoisalta. (N20–29, 68XXX)

Asiakaspalveluun liittyviä kommentteja on erityisen paljon Vaasan seudulta, joka on hyvin kaksikielistä aluetta (ks. Herberts 2015), mutta myös muualta Pohjanmaalta, Itä- ja Länsi-Uudeltamaalta sekä Turun seudulta. Niitä on annettu myös Etelä-Suomen isoissa kaupungeissa (Helsinki, Espoo, Turku), joissa ruotsinkielisten osuus on pieni mutta absoluuttinen lukumäärä verrattain suuri. Vastauksissa kuvaillaan sitä, miten asiakaspalvelutilanteissa luovitaan, jos puhujat eivät tiedä toistensa kielisyyttä. Lukuisat vastaajat kertovat valitsevansa tietoisesti sellaisen suomenkielisen tervehdyssanan, joka ei voi sekoittua ruotsinkieliseen sanaan: useimmiten *moi* tai *terve* (5–6). Muissa tilanteissa jokin muu tervehdys voisi olla itselle luontevampi, mutta kielitoiveen ilmaiseminen menee joskus luontevuudenkin edelle (6).

- (5) Turussa on muutamia paikkoja, joissa palvelua saa sekä suomeksi että ruotsiksi. Näissä paikoissa tervehdin tietoisesti sanalla ”**terve**” jotta teen selväksi, että haluan palvelua suomeksi. (M20–29, 20XXX)
- (6) Siinä missä muualla Suomessa käytän paljon neutraalia ”**Hei**” tervehdystä varsinkin asiointitilanteissa, Vaasassa sanon tuntemattomalle henkilölle usein ”**Moi**”. ”**Moi**” on ehkä vähän tuttavallinen asiointitilanteeseen, mutta sillä viestin asiakaspalvelijalle, että toivon palvelua suomeksi ruotsin tai englannin sijaan. (N30–39, 65XXX)

Esimerkin 5 vastaaja kertoo kokemuksistaan turkulaisista paikoista, joissa hänen havaintojensa mukaan saa palvelua molemmilla kielillä, ja siitä, miten hän niissä käydessään osoittaa selvästi, kumpaa kieltä hän haluaa käytettävän (*teen selväksi, että haluan palvelua suomeksi*). Esimerkin 6 vastaaja kuvaa kielipreferenssinsä ilmaisemista vähemmän vaativasti verbillä *toivoo*. Molemmissa esimerkeissä kommentoijat kuvaavat omaa toimintaansa indikatiivimuotoisilla yksikön 1. persoonan verbimuodoilla (esim. *tervehdin, sanon*) ilman modaalisia aineksia, eli toiminnalle ei aseteta ehtoja tai varauksia.

Toiset taas nostavat eksplisiittisesti esiin sen, etteivät toivo asiakaspalvelijan käyttävän ruotsia (7–8). Taustalla on tällöin yleensä se, että oma ruotsin kielen taito koetaan puutteelliseksi.

- (7) Siirryin **terve**-sanon käyttöön kun aikoinaan asuin Karjaalla. Tällä halusin viestittää etten puhu ruotsia, koska esim. kaupan kassat alkoivat automaattisesti puhumaan ruotsia jota en osannut. (N40–49, 02XXX)
- (8) Vältän usein ”**hei**” ihmisten kanssa joita en tunne, esimerkiksi kaupassa se aikoinaan johti monesti siihen että kauppias luuli minun olevan ruotsalainen ja puhui ruotsia, siinä sitten on noloa kertoa että ei ymmärrä mitä toinen sanoo. (M20–29, 04XXX)

Esimerkeissä 7 ja 8 tulee esiin sama havainto kuin edellä: suomen *hei* ei kaksikielillä paikkakunnilla aina kerro puhujan äidinkieltä, vaan sen käyttäjä saatetaan tulkita ruotsinkieliseksi. *Terve* koetaan turvallisemmaksi valinnaksi (7, ks. myös 9 jäljempänä), koska se on läpinäkyvä suomenkielinen sana eikä ole lainautunut ruotsiin. Asiakaspalvelijan kieliotukset voivat tuntua kiusallisilta, jos ei itse kykene vastaamaan ruotsiksi tai edes ymmärrä sitä. Esimerkin 8 vastaaja käyttää adjektiivia *nolo* kuvailemallaan tällaista tilannetta. Vastaajien kommentit eivät ilmennä periaatteellista ruotsin vastustamista (vrt. Tamminen-Parre 2021, 187–188), vaan kyse on nimenomaan käytännön sujuvuudesta. Monet vetoavat oman ruotsintaitonsa riittämättömyyteen ja toivovat saavansa palvelua sillä kielellä, jota parhaiten osaavat.

Osa vastaajista puolestaan pitää tärkeimpänä sitä, että asiointitilanne etenee sujuvasti ilman turhia arvailuja kielestä (9–10). Eräs vastaaja (N30–39, 02XXX) kertoo huomaneensa myös myyjien arvostavan sitä, että asiakas kertoo kielitoiveensa selvästi. Tuomalla oman äidinkielenä esiin tervehdyksellä heti asioinnin alussa voi myös säästää asiakaspalvelijan voimia (esim. 9). Muutamat vastaajat toteavat eksplisiittisesti, että asiointitilanteen kielellä ei ole heille merkitystä: ruotsi ja suomi käyvät molemmat (10).

- (9) Porvooolaisena pyrin suomenkielisenä sanomaan aina asioidessani ”**terve**”. Tällä osoitan haluamani palvelukielen joustavasti. Suomenkielinen ”moi” ja ruotsinkielinen ”**moin**” ovat niin lähellä toisiaan, että asiakaspalvelija joutuu turhaan arvailemaan asiakkaan kieltä ja esimerkiksi kertomaan loppusumman kahdella kielellä. Reippaalla tervehdyksellä omalla kielellä vältetään kiusalliset tilanteet. Suomen- ja ruotsinkieliset kun ovat ulkoisesti yllättävän saman näköisiä. (M60–69, 06XXX)
- (10) **Moi** on tuttavallisempi, **hei** etäisempi. Ruotsinkielisellä alueella moni suomenkielinen käyttää kaupassa **moita** viestittääkseen olevansa suomenkielinen. Itse taas käytän **heitä**, koska minulle on aivan sama, kumpaa kieltä asiointinissa käytetään. (N40–49, 10XXX)

Vastaajien joukossa on myös itse asiakaspalvelutehtävissä työskenteleviä. Useimmat heistä kertovat antavansa asiakkaan valita tilanteessa käytettävän kielen (11–13).

- (11) Kaksikielisellä paikkakunnalla itse asiakaspalvelijana tervehdin sanomalla ”**hei**” jos en vielä tiedä puhuuko asiakas suomea vai ruotsia. **Hei** sopii hyvin kumpaan kieleen vain ja jättää asiakkaalle mahdollisuuden valita asiointikielensä. Kuitenkin suomenkielisenä käytän muulloin yleensä aina ”**moi**”-sanaa. (N20–29, 10XXX)
- (12) Palvelen työssäni sekä suomen- että ruotsinkielisiä saaristossa. Lähestyessäni uutta asiakasta ”**hei/hej**” ei paljasta yhtään mitään meille kummallekaan. ”**Moi/moro/terve**” ohjaavat suomenkielen käyttöön ja ”**hejsan**” ruotsin 90%, (mutta ei aina) tapaamisista. Korrekteinta minun on hymyten sanoa ”**Päivää God dag**” ja antaa asiakkaan valita kieli. (N40–49, 20XXX)

- (13) Kuuntelen sanooko asiakas **hei** vai **hej**, ja palvelen häntä sen perusteella joko suomeksi tai ruotsiksi. (N40–49, 65XXX)

Vastaajat kuvailevat erilaisia strategioita: esimerkin 11 vastaaja suosii kielivalinnan suhteen neutraalia *hei*-sanaa,³ esimerkin 12 vastaaja puolestaan käyttää mieluummin kaksikielistä *päivää-goddag*-tervehdystä. Molemmat jättävät asiakkaalle mahdollisuuden jatkaa haluamallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi. Esimerkin 13 vastaaja puolestaan tarkkailee asiakkaan ääntämistä herkällä korvalla ja pyrkii päättämään tämän kielen.

Jos asiakaspalvelija ei itse taida ruotsia kovin hyvin, hänkin voi valita tervehdyssanan, joka ohjaa asiakasta käyttämään suomea (14). Seuraavassa kommentoija oli päätenyt suosimaan *terve*-sanaa kokemuksen opettamana, mutta antaa ymmärtää, että sen rinnalla saattoi esiintyä muitakin variantteja (*tervehdin* – *yleensä*).

- (14) Olin vuosituhannen alussa useamman vuoden kesätöissä asiakaspalvelussa. Tervehdin asiakkaita yleensä sanalla **terve**, jotta kaksikieliset ruotsinkieliset asiakkaat puhuisivat suomea, sillä ruotsintaitoni ei yleensä riittänyt kuin hinnan kertomiseen. Käyttäessäni tervehdyksenä **heitä**, monet kaksikieliset asiakkaat aloittivat asioinnin ruotsiksi. (N40–49, 00XXX)

Vaikka suurin osa asiakaspalvelutilanteiden kielivalintaa koskevista kommentaiteista onkin ymmärrettävästi niiltä vastaajilta, jotka itse asuvat kaksikielisissä kunnissa, vastaanlaisia mainintoja on myös suomenkielisten kuntien vastaajilla (15). Osa kertoo asuneensa aiemmin kaksikielisellä alueella tai vierailevansa siellä säännöllisesti.

- (15) Kesäasunnon paikkakunnalla Paraisilla sanon kaupan kassoille aina ”**hej**”, koska kaksikielisellä paikkakunnalla ruotsi on useimman ykköskieli. (M70–79, 33XXX)

Esimerkissä 15 kommentoija ilmoittaa mukauttavansa omia tervehdytapojaan kesäasuntonsa paikkakunnalla ja huomioivansa näin alueen kielisuhteet. Hän kuvaa ruotsinkielisen tervehdyksen käyttöön toistuvuutta ilmaisevalla adverbillä *aina* kategoriseksi toiminnaksi (VISK § 651).

4.2 Ruotsinkieliset tuttavat ja sukulaiset

Satunnaisissa kohtaamisissa, kuten asiakaspalvelutilanteissa, vastapuolen äidinkieli ei aina ole tiedossa, mutta tuttuja kohdattaessa se on tietenkin selvä asia. Moni vastaaja kertoo tervehdittävänsä ruotsinkielisiä tuttavuuksia tai sukulaisia eri tavoin kuin suomenkielisiä (16–17). Esimerkit kuvaavat siis havaintoja tilanteisesta vaihtelusta, kun vastaajat kertovat

3 Samasta ilmiöstä voi olla kyse siinä, että etelähelsinkiläisten kioskien myyjät käyttivät 2000-luvun alussa selvästi enemmän *hei*-sanaa kuin itähelsinkiläiset kollegansa. Kyseisellä alueella Etelä-Helsingissä asuu huomattavan paljon ruotsinkielisiä, joten *hei* on siellä kielineutraaliutensa vuoksi luonteva valinta. (Lappalainen 2009, 65–68.)

mukauttavansa tervehdyssanaa puhekuomppanin mukaan. Tästä ilmiöstä on näyttöä myös tutkimuksissa, joissa on tarkasteltu, miten asiointitilanteissa tervehditään (ks. esim. Lappalainen 2009).

- (16) Valitsen tervehdyssanan vastaantulevan ystävän äidinkielen perusteella - ruotsinkielisille kavereille sanon ”**hej**” ja suomenkielisille ”**moi**” (N20–29, 20XXX)
- (17) Äidinkieleltään ruotsinkielisiä tervehdin ”**morjens**” tai ”**hej**”, vaikka keskustelu jatkuisikin suomeksi. (M60–69, 02XXX)

Esimerkeissä 16 ja 17 omaa toimintaa kuvataan jälleen varsin suoraviivaisesti indikaatiivimuotoisilla verbeillä ilman varauksia tai ehtoja ilmaisevia modaalisia aineksia (*valitsen, sanon, tervehdin*). Tähän saattaa ohjata osaltaan aineiston keruutapa, kysely, joka johtaa helposti tiiviisiin vastauksiin (vrt. esim. haastattelu).

Tervehdyssana voi olla ruotsinkielinen, vaikka keskustelu jatkuisi suomeksi (17). Tämä osoittaa orientoitumista kuulijan äidinkieleen ja taustaan (vrt. Tamminen-Parre 2021, 173–174). Tuttavien tervehtimistä koskevat kommentit ovat valtaosin peräisin kaksikielisiltä alueilta, erityisesti Uudeltamaalta ja Turun seudulta; Pohjanmaalta tällaisia kommentteja on vähemmän. On mahdollista, että Pohjanmaalla suomen- ja ruotsinkieliset elävät enemmän erillään toisistaan, kun taas Etelä-Suomessa, jossa ruotsinkielisten osuus väestöstä on pienempi, erikielisten välisiä kontakteja on enemmän.

Vastausten perusteella ruotsinkielisiä tervehditään yleisimmin sanalla *hei* tai *hej*, vaikka suomea puhuttaessa *hei* olisi varattu lähinnä iäkkäämmille ihmisille tai asiakaspalvelutilanteisiin. Muita vaihtoehtoja ovat esimerkiksi *heissan/hejsan*, *morjens* ja (*god*) *morgon*. Moni vastaaja tunnistaa, että *hei-* ja *hej-*tervehdyksiä käytetään suomessa ja ruotsissa eri tavoin (18). *Hei* tai *hej* saattaa samallakin vastaajalla assosioitua sekä ruotsiin että toisaalta muodollisempiin suomenkielisiin kohtaamisiin (19).

- (18) Suomenruotsalaiset sanovat suomea puhuville läheisillekin **Moi** sijaan **Hei**, mikä kuulostaa etäiseltä. Ruotsiksi kun läheisillekin sanotaan **Hej**. (M40–49, 00XXX)
- (19) **Moi**-sanon tavatessani suomenkielisiä kavereitani, perhettäni ja asioidessani kaupassa yms. Iäkkäämmille ihmisille sanon usein tavatessa ”**hei**”. **Hei** sanon myös tytärteni ruotsinkielisiä kavereita, näiden vanhempia sekä ruotsinkielisen koulun opettajia tavatessani. (N30–39, 20XXX)

Joissakin kommentteissa kerrotaan, että ruotsinkielisiltä on saatu vaikutteita, jotka oletettavasti ovat käytössä myös muunkielisten kanssa. Tampereella asuva vastaaja (M20–29, 33XXX) kertoo omaksuneensa suomenruotsalaisilta kavereiltaan ruotsalaistyyliä tervehdyksiä, joita hän ei tarkemmin yksilöi. Toinen vastaaja (20) puolestaan kuvailee alkaneensa käyttää *hei-*tervehdystä vasta mentyään naimisiin ruotsinkielisen kanssa.

- (20) Kun avioiduin suomenruotsalaisen kanssa, tuli **hei**. Ei siis aiemmin. (M70–79, 00XXX)

Vastaaja ei kerro, mitä tervehdyssanoja hän on ennen avioitumista käyttänyt, mutta esi-merkki havainnollistaa sitä, että *hei* ei ole suomenkieliselle ainoa vaihtoehto ja että läheisillä ihmissuhteilla on vaikutusta tervehdyssanoihin. Alueen yleisten käytänteiden lisäksi myös henkilökohtaiset kontaktit voivat olla merkittäviä.

4.3 Ruotsissa asuminen, Ruotsista saadut vaikutteet ja asuminen rajaseudulla

Sellaisilla postinumeroalueilla, joiden läheisyydessä ei puhuta ruotsia, vastauksissa korostuvat paitsi kontaktit kaksikieliselle alueelle myös asuminen Ruotsissa. Osa kertoo asuvansa siellä edelleen, mutta useimpien kokemukset sijoittuivat menneisyyteen. Tätä saattaa selittää se, että lähes kaikki kommentoijat ovat iäkkäämpiä, vähintään 60-vuotiaita, eli edustavat sukupolvea, josta huomattava osa muutti Ruotsiin, kun muuttoliike Suomesta Ruotsiin oli kiihkeimmillään 1960–1970-luvun vaihteessa (Björklund 2012, 11–12).

Yleisimpiä ovat kommentit, joissa selitetään omaa *hei*-sanan käyttöä juuri Ruotsissa asumisella eli vastaajan omalla henkilöhistorialla. Esimerkissä 21 *hei*-sanan positiivisen arvottamisen ja Ruotsissa asumisen sekä sikäläisten käytänteiden välille rakennetaan vahva syy-yhteys kausaalisuutta ilmaisevalla konnektiivilla *siksi* ja konjunktioilla *kun* (ks. VISK § 1128).

- (21) Asun Ruotsissa ja siksi ”**hei**” tuntuu hyvältä kun täällä tervehditään ”**hej**” (N60–69, 51XXX)

Vastaajat rinnastavat suomen *hei*- ja ruotsin *hej*-sanat ja ilmaisevat usein passiivin indikaatiivia käyttämällä (*tervehditään*, esim. 21), että *hej*-tervehdyksen käyttö on Ruotsissa normi. Tälle käsitykselle on tutkimuksellista pohjaa, sillä ainakin asiointikeskusteluissa *hej* on selvästi yleisin tervehdyssana Ruotsissa (Nilsson–Norrby 2017).

Hei-sanana lisäksi Ruotsissa asumisen vaikutukseksi tulkitaan *heissan/hejsan*-sanana käyttö (esim. 22; ks. myös Rouhikoski–Kurki–Wide–Tolvanen, tulossa).

- (22) Synnyinseudullani Savossa sanottiin ”Pävee”, työpaikkakunnillani Ruotsissa ”**Heissan**”, Tampereella ”Moro”, Helsingissä ”Moi” ja nyt eläkesseudullani Kymenlaaksossa ”Moro”. (N80–89, 48XXX)

Esimerkin 22 kommentoija kuvaa eri varianttien käyttöä entisillä asuinpaikoillaan. Passiivimuoto *sanottiin* tekee kuvauksesta yleistävän, eli kommentoija antaa esimerkiksi ymmärtää, että *heissan* olisi Ruotsissa yleisessä käytössä. Vaikka *hej* onkin aiemman tutkimuksen valossa ruotsalaisissa asiointikeskusteluissa ylivoimaisesti yleisin tervehdys, käytetään niissä jonkin verran myös *hejsan*-sanaa (Nilsson–Norrby 2017).

Suomeen palanneet kommentoivat Ruotsin ja Suomen tervehdystapojen eroja liittämällä *hei*-sanana Ruotsiin ja *moi*-sanana Suomeen (23).

- (23) Asuin pitkään Ruotsissa. Siellä kaikki sanovat **hei**. **Moi** ei oikein tunnu omalta. Olen kyllä oppinut että nuorille pitää sanoa **moi**. (N60–69, 33XXX)

Moni paluumuuttajista tunnistaa, että Suomessa käytetään nykyään paljon *moi*-tervehdystä, mutta kertoo suosivansa itse Ruotsissa oppimaansa *hei*-sanaa tai ainakin jollain tavalla vieroksuvansa *moi*-sanaa (23). Kuten Johanna Isosävin (2023, 217–232) tutkimilla Ranskassa asuneilla suomalaisilla ja Suomessa asuneilla ranskalaisilla, toisessa maassa asuminen on vaikuttanut omiin kohteliaisuuskäsityksiin ja (osallistujien oman raportoinnin mukaan) myös heidän tapaansa toimia omassa kulttuurissaan. Ajallisten muutosten ohella vastaajat kommentoivat myös tilanteista vaihtelua, jonka he kytkevät niin puhekumppaniin (*nuoret* esim. 23; myös *suomalaiset Ruotsissa*) kuin maantieteellisen kontekstiinkin (Suomi vs. Ruotsi). Ruotsissa asuneet perustelevat *moi*-sanon oudoksumista sillä, että he mieltävät sen vain lasten ja nuorten sanaksi (23) tai kokevat sen hyvin epämuodolliseksi:

- (24) Olen oppinut sanomaan ”**moi**” 9-vuotiaana, kun muutin Suomeen. Vanhempieni kotikielessä sitä sanaa ei tunnettu, kun olivat muuttaneet 1960-luvulla Ruotsiin. Edelleen ”**moi**” tuntuu niin epävirallisesta, että virastoissa ja kaupoissa sanon edelleen ”**hei**” tai ”**päivää**”. Enkä tykkää, jos tuntemattomat tervehtivät minua virallisissa yhteyksissä **moi**-sanalla. (N40–49, 70XXX)

Autenttisia suomenkielisiä asiointitilanteita koskevat tutkimukset perustuvat jo noin 15–20 vuotta sitten kerättyihin aineistoihin. Niiden perusteella *moin* käytössä on selviä ikäryhmittäisiä eroja, mutta ainakaan kioskiasioinneissa *moi* ei ole pelkästään nuorten suosima tervehdys. Todennäköisesti *moin* käyttö on viime vuosikymmeninä lisääntynyt ja sen käyttöala laajentunut, mutta vielä 2000-luvun vaihteessa ja ensi vuosikymmenellä se oli harvinainen esimerkiksi Kelan asiointitilanteissa ja sitä pidettiin epämuodollisena. (Lappalainen 2009; Raevaara–Sorjonen–Lappalainen 2013, 27–35; ks. myös Kolehmainen 2002.)

Muutamissa kommentteissa tarkastellaan Suomessa tapahtunutta muutosta ikään kuin ulkopuolisen silmin. Esimerkin 25 vastaaja havainnollistaa muutoksia kuvaamalla puhelun lopettamiseen käytettyjä tervehdyssanoja tai muita fraaseja antaen ymmärtää, että muutokset tapahtuisivat hyvin nopeasti (*talven aikana, yhtenä kesänä*). Suomen tervehdyssanojen variaatiosta ei ole pitkittäistutkimuksia, joten vastaajien esittämiä havaintoja ei ole valitettavasti mahdollista peilata kielenkäytössä tapahtuneisiin muutoksiin.

- (25) Asun Ruotsissa, ja Olen usein huomannut, että talven aikana ovat tervehdyssanat muuttuneet. Yhtenä kesänä kaikki olivat alkaneet käyttää sanaa palataan lopettaessaan puhelun, yhtenä kesänä **hei** tai **hei hei** oli muuttunut sanaksi **heippa**, jota nyt ei enää kuule. Nyt taas hyvästellessä sanotaan usei **moi moi**. (N4[!]⁴, 86XXX)

Ruotsin vaikutusta ja merkitystä tuovat esiin myös vastaajat, jotka asuvat Tornionlaaksossa Ruotsin rajan läheisyydessä, missä liikkuminen rajan molemmin puolin on kiinteä osa monien arkea (ks. esim. Kolu 2023):

4 Vastaaja on merkinnyt iäkseen 4, mikä on todennäköisesti lyöntivirhe.

- (26) Käytän sanaa ”**moi**” lähempänä ruotsin rajaa kun olen kauppoilla. ”**Hei**” sanan sekoittaa helpommin ”**hej**” sanaan, joten pelaan varman päälle sanalla ”**moi**” ettei turhaan luulla että voisin tarvita/haluta palvelua ruotsiksi. (N20–29, 96XXX)

Esiin nousee samoja kysymyksiä kuin suomenruotsin vahvoilla puhuma-alueilla: Tuntemattoman puhukumppanin kanssa ei voi tietää, mitä kieltä hän osaa tai haluaa puhua, eikä hänelle haluta tuottaa ylimääräistä vaivaa (ettei *turhaan luulla*, esim. 26). *Hei* tulkitaan toisaalta sopivan kielineutraaliksi, toisaalta ongelmalliseksi, jos halutaan käyttää nimenomaan suomea (26). Ruotsin puolellakin voi saada palvelua suomeksi, kun tuo oman kielitaustansa esille. Kuten Suomen kaksikielisissä kunnissa, suomenkielistä palvelua toivovat tornionlaaksolaiset turvautuvat tyypillisimmin *terve-* ja *moi*-sanoihin (vrt. 5–6). Esimerkin 26 kirjoittaja on ilmoittanut käyttävänsä kyselyn esimerkkitilanteissa *hei-* ja *moi*-sanaa, joten kommentin voi tulkita selitykseksi hänen raportoimalleen tilanteiselle vaihtelulle.

Ruotsi maana mainitaan toisinaan myös silloin, kun tuodaan esiin käsityksiä siitä, että suomen tervehdyssanoissa ja yleisemminkin kohteliaisuuskäytännöissä tapahtuneet muutokset epämuodollisempaan suuntaan olisivat naapurimaan vaikutusta (27). Tälle käsitykselle löytyy myös tutkimuksellista pohjaa: esimerkiksi sinuttelu on levinnyt Suomeen Ruotsista (ks. esim. Paunonen 2010, 328–337). Esimerkissä 27 vastaaja arvottaa muutosta eli *hei*-sanana lisääntyneitä käyttöä positiivisesti (*sujuva ja luonteva dialogi* vs. *turha pönötys*) ja liittää sen pienin varauksin (*ehkä*) ruotsalaisuuteen, kun taas esimerkissä 28 vastaaja yhdistää *hei*-sanana suoraviivaisesti joko Ruotsiin tai ruotsin kieleen ja suhtautuu tähän tulokkaaseen yksiselitteisen kielteisesti, mistä kertoo sanavalinta *iljetys*.

- (27) ”**Hei**” on kehittynyt hyvinkin kattavaksi tervehdykseksi moniin tilanteisiin. Ehkä ruotsalaista mallia ja tapakulttuurua, sekä sitä trendiä, että turha pönötys halutaan minimiin sujuvan ja luontevan dialogin hyväksi. (M50–59, 20XXX)
- (28) Ruotsista on tullut tervehdys **hei**. Iljetys. (M80–89, 02XXX)

Enimmäkseen ruotsalaisiksi miellettyihin tervehdyssanoihin suhtaudutaan kuitenkin myönteisesti kuten seuraavissa esimerkeissä:

- (29) **Hei** on välitön ja lyhyt tervehdyssana. Ruotsissa myyjät tervehti ainakin pikkukaupoissa **Hej**-sanalla jo 1970-luvulla, ja se tuntui minusta kivalta, eikä niin viralliselta kuin **Päivää**-sana Suomessa (N70–79, 03XXX)
- (30) Asuin aikoinaan ruotsissa ja siellä tervehdittiin tuntematontakin. **Hei** tervehdyssana on iloinen ja kiva tapa tervehtiä. (N50–59, 81XXX)

Esimerkissä 29 vastaaja asettaa vastakkain toisaalta Ruotsissa käytettävän sanan *hei*, joka on hänen mukaansa paitsi kätevä lyhytensä vuoksi myös *välitön*, millä hän viitanee osapuolten keskinäiseen suhteeseen, toisaalta Suomessa käytettävän *päivää*-sanana, jota hän luonnehtii *viralliseksi*. Esimerkissä 30 vastaaja puolestaan luonnehtii *hei*-sanalla tervehtimistä merkitykseltään positiivisilla adjektiiveilla *iloinen* ja *kiva*. *Hei*-sanana käyttö

yhdistyy Ruotsiin, sillä vastaaja kertoo edellä asuneensa siellä ja kommentoi positiiviseen sävyyn sikäläistä tervehdyskulttuuria: se, että Ruotsissa tervehditään hänen mukaansa tunteimatontakin, implikoi, että näin ei tapahdu Suomessa. Sekä näiden esimerkkien että laajemminkin aineistomme valossa voi päätellä, että *hei*-sanan indeksiseen kenttään (ks. Eckert 2008) kuuluu positiivista mielialaa (esim. *iloinen*, *kiva*) ja epämuodollisuutta (*rento*, *välitön*) kuvaavia merkityksiä, jotka varsin stereotyyppisestikin usein liitetään ruotsalaisuuteen. On mahdollista, että *hei*-sana kantaa mukanaan laajemminkin mielikuvia ruotsalaisesta kohteliaisuuskulttuurista, jota arvotetaan useimmiten myönteisesti. Sosiaalisen indeksisyyden kehyksessä voidaan ajatella, että alun perin ruotsin kieleen yhdistynyt *hei*-sana on alkanut kantaa sen käyttäjiin eli (suomen)ruotsalaisiin liitetyjä piirteitä, kuten iloisuutta (ks. esim. Silverstein 2003). Kuten edellä on käynyt ilmi, osassa *hei* herättää kuitenkin muodollisuuteen ja virallisuuteen liittyviä assosiaatioita (4), joten sen indeksisestä kentästä voi erottaa miltei vastakkaisia merkityksiä.

4.4 Ruotsin kielen opiskelu ja eri kielillä leikittely

Muutamissa kommentoissa tulee esiin, että ruotsin kielen opiskelu koulussa tai esimerkiksi yliopistossa on saanut vastaajan käyttämään ruotsinkielisiä tervehdyksiä. Näille vastauksille on tyypillistä, että ruotsinkielinen tervehdys esitellään osana laajempaa tervehdyssanarepertuaaria. Sen käyttö ei siis liity välttämättä kaikkiin tilanteisiin vaan voi rajoittua vain joihinkin sosiaalisiin suhteisiin, kuten seuraavassa samaa alaa eli ruotsin kieltä opiskeleviin kavereihin. Tervehdys voi olla siis keino osoittaa solidaarisuutta ja yhteenkuuluvuutta (vrt. esim. Lehtonen 2015, luku 3.3.2):

- (31) Yleensä käytän kaikkialla sanaa **'moi'**. Vanhempia ihmisiä kohdatessa **'moi'** muuttuu usein **'hei'** tai **'terve'**, koska se tuntuu jostain syystä sopivammalta. Kavereiden kanssa käytössä myös **'helou'** tai **'heissan'**, mutta sen katson johtuvan siitä, että opiskelemme samaa alaa, eli ruotsin kieltä. (N20–29, 80XXX)

Myös ruotsinopettajia saatetaan tervehtiä nimenomaan ruotsinkielisellä tervehdyksellä (32), ja muutama vastaajista kertoo itse opettavansa ruotsia ja selittää sanavalintaansa sillä. Vastaajat siis orientoituvat kielivalinnalla puhelukumppaniinsa tai omaan rooliinsa ruotsin kielen edustajana (ks. mukauttamisesta Giles ym. 2023). Esimerkin 32 vastaajan voi päätellä työskentelevän koulussa. Hän kertoo tervehtivänsä useimmin *hei*-sanalla, mutta työkontekstissa ovat käytössä myös ruotsalaislähtöiset *hejdå* ja *heissan*. Niiden käyttö ei rajoitu pelkästään ruotsinopettajiin, mutta heidät mainitaan erityisenä kohderyhmänä (*eritoten*).

- (32) **Hei** on eniten käyttämäni, mutta oppilaille, työkavereille (*eritoten* ruotsinmaikoille) sanon usein **hejdå** tai **heissan**. (N50–59, 15XXX)

Ruotsinkielisiä tervehdyksiä saatetaan käyttää myös pelkästään kielellisen leikitteilyn ilosta; sama pätee muihinkin vieraskielisiin tervehdyksiin (esim. *hello*, *ciao*, *hola*).

Muutamat vastaajat mainitsevat lisäksi, että haluavat opettaa lapsilleen kieliä tai pitää arjessaan yllä kansainvälisyyttä. Vastaajat tuovat toisinaan eksplisiittisestikin esiin, ettei kielivalinta liity tilanteen osallistujien kielitaustaan. Aineiston valossa tällaisella kielellisellä leikittelyllä tavoitellaan tunnelman keventämistä tai huumoria, kuten seuraavassa, jossa vastaaja kertoo käyttävänsä humoristisessa tarkoituksessa mainoksesta poimimaansa *skodag*-muotoa ('kenkäpäivä'), joka muistuttaa äänteellisesti ruotsin *god dag* -tervehdystä:

- (33) Valitsen usein tervehdyssanan sen huumoriarvon mukaan, esimerkiksi ”**skodag**” muistoksi pankkimainoksesta, jossa Ålandsbankeniin asioimaan menevä mies herätteli etukäteen kouluruotsiaan huonolla menestyksellä. (M50–59, 18XXX)

Erilaisia kielellisiä resursseja hyödynnetään joustavasti tiedostaen samalla eri kielisiin ja tervehdyssanoihin liittyvä sosiaalinen indeksisyys: tervehdykset eivät kerro vain tietystä vuorovaikutustoiminnasta, vaan sanavalinta kantaa mukanaan sosiaalisia merkityksiä, jotka voivat muuttua ja varioida esimerkiksi kontekstista riippuen (esim. Eckert 2008; Visakko–Lehtonen 2024).

On myös vastaajia, jotka perustelevat ruotsinkielisten tervehdyssanojen käyttöä sillä, että pitävät ruotsista ja käyttävät sitä muutenkin mielellään:

- (34) Työpaikan kahviossa totean päivisin reippaasti ”**Päivää**”. Viljelen mielellään ”**Hei**”-sanaa, koska se on myös mielestäni reipas ja ehkä hieman ruotsalaistyyppinen, viitaten positiivisuuteen. (M40–49, 41XXX)

Aineistomme perusteella ruotsi ja tässä tapauksessa erityisesti sen tervehdyssanat indeksoivat vastaajille sellaisia sosiaalisia merkityksiä kuin rentous, pirteys, iloisuus ja reippaus. Erityisen paljon tällaisia merkityksiä liitetään *heissan/hejsan*-tervehdykseen (ks. Rouhikoski ym., tulossa), mikä voi selittyä osin sillä, että se oli monivalintakysymyksissä tarjolla valmiina vastausvaihtoehtoa. Ruotsin kieleen ja/tai sen tervehdyksiin yhdistetään siis myönteisiä ominaisuuksia. Niiden arvostaminen voi liittyä siihen yleisempään tendenssiin, että suomalaisessa kohteliaisuudessa on alettu suosia enemmän reaktiivisuutta ja aktiivisuutta (ks. Isosävi 2023, 245–252). Joistakin kommentteista käy kuitenkin ilmi, että ruotsiin kohdistuvia positiivisia asenteita on tarpeen selittää. Esimerkiksi seuraavassa kommentoija ilmaisee konsessiivisella *vaikka*-lauseella, ettei hänen mieltymyksensä ruotsia kohtaan ole hänen alueellisen taustansa perusteella odotuksenmukaista (VISK § 1138):

- (35) Haluan olla rento kohtaamisissa. **Morjens** on lainattu mansesta/länsirannikolta nääs. Tykkään käyttää tarvittaessa myös ruotsinkieltä, vaikka olen alunperin Savosta. (M50–59, 00XXX)

Harvassa ovat kommentit, joissa ruotsinkielisiin tervehdyksiin liitetään kielteisiä miellelyhtymiä (huom. kuitenkin 28 edellä). Vaikka vastaajien omat asenteet ovat positiivisia, esimerkki 36 implikoi, että kaikki eivät tulkitse ruotsinkielisyyttä yhtä myönteisesti. Vastaaja on ilmoittanut käyttävänsä molemmissa kyselyn esimerkkitalanteissa vaihtoehtoa *heissan* ja perustelee valintaansa seuraavasti:

(36) Ihan sen takia että ruotsinkieli vituttaa ihmisiä (M50–59, 80XXX)

Tässäkään tapauksessa vastaaja ei siis itse mitä ilmeisimmin suhtaudu ruotsinkieliseen tervehdykseen kielteisesti, vaan hän kaituttaa vastauksessaan muiden ääntä ja nimenomaan uhmaa näitä ruotsia vieroksuvia käyttämällä *heissan*-sanaa.

5 Yhteenvetoa ja pohdintaa

Tässä artikkelissa olemme tarkastelleet sitä, millaisia ruotsin kieleen ja ruotsinkielisiin liittyviä käsityksiä suomenkieliset tuovat esiin kommentoidessaan tervehdyssanojen käyttöä. Käsitykset liittyvät pääosin neljään teemaan, joilla kaikilla on kytkös tilanteeseen vaihteluun: kaksikielisten paikkakuntien tervehtimiskäytänteisiin, ruotsinkielisten tuttu-
jen tervehtimiseen, Ruotsissa asumiseen tai matkusteluun sekä ruotsin kielen opiskeluun ja sillä leikittelyyn. Vastaajien esille nostamissa käsityksissä on selviä alueellisia eroja. Kaksikielisten alueiden vastauksissa korostuu tervehtiminen asiakaspalvelutilanteissa sekä ruotsinkielisiä tuttavita tavattaessa. Yksikielisillä alueilla puolestaan kerrotaan enemmän Ruotsissa asumisesta tai kokemuksista sieltä. Kielenopiskeluun ja kielellä leikittelyyn liittyviä kommentteja on jätetty melko tasaisesti eri puolilla maata.

Kaikkien teemojen kohdalla läpileikkaavana ilmiönä näkyy suomen- tai ruotsinruotsalaisen puhekulttuurin vaikutus suomenkieliseen puhekulttuuriin. Tällaisia vaikutteita ovat esimerkiksi *heissan*-sanain lainautuminen suomeen, *hei*-tervehdyksen käyttö asiakaspalvelutilanteissa sekä tervehdykäytänteiden epämuodollistuminen. Vaikutteiden nähdään kulkeutuvan useita eri kanavia pitkin: suorina kontakteina suomen- ja ruotsinkielisten suomalaisten välillä, ruotsin kouluopetuksen kautta sekä Ruotsissa asumisen tai matkustelun myötä.

Kun tarkastellaan yksittäisiä tervehdyssanoja, eniten huomiota kyselyssä saavat osakseen *hei/hej* ja *heissan/hejsan* (ks. *heissan*-sanasta Rouhikoski ym., tulossa), joiden ruotsinkieliset vastineet eroavat suomenkielisistä varianteista vain hivenen. *Hei*-sana näyttyy toisaalta käteväenä ja kielineutraalina, toisaalta vaarallisena, koska se saatetaan tulkita ruotsin kielen valinnaksi silloinkin, kun sen käyttäjä haluaisi puhua suomea. Niinpä vastaajat kertovat siitä, mitä muita tervehdyssanoja he käyttävät sen sijasta osoittaakseen suomenkielisyytensä. *Hei* yhdistetään myös Ruotsiin, ja vastauksissa tuodaan sen avulla esiin eroja suomalaisen ja ruotsalaisen tervehdykulttuurin välillä. Osa vastaajista arvostaa selvästi ruotsalaista tervehdykulttuuria, joka koetaan suomalaista reaktiivisemmaksi. Näyttää siltä, että suomalainen kohteliaisuuskulttuuri on muuttumassa juuri tähän suuntaan (ks. Isosävi 2023). Toisaalta esiin nousee se monia ruotsinkielisiä kenties yllättävä tulos, että useille suomenkielisille *hei* ei ole neutraali yleistervehdys, vaan se koetaan jossain määrin etäiseksi ja muodolliseksi ja – kuten edeltä on käynyt ilmi – ruotsalaiseksi.

Aineistostamme piirity suorastaan yllättävän myönteinen kuva suomenkielisten suhtautumisesta ruotsin kieleen ja ruotsinkielisiin (vrt. esim. Himmelroos–Strandberg 2020b; Heikkilä 2011, 22–23; Tamminen-Parre 2021). Erityisesti *heissan/hejsan*-sanaan

liitetään paljon positiivisia mielikuvia. Lisäksi muutama vastaaja kuvailee ruotsinkielisten tervehtimiskäytänteitä jopa ihailevaan sävyyn. Negatiivinen suhtautuminen tulee esiin vain muutamassa kommentissa. Näihin tuloksiin vaikuttavat varmasti aineistonkeruumenetelmät ja tutkimusasetelma (vrt. Priiki 2020), eikä tuloksia pidäkään yleistää kyselyn vastaajajoukon ulkopuolelle. On todennäköistä, että vastaajissa ovat yliedustettuna kielestä kiinnostuneet ihmiset, jotka suhtautuvat myös ruotsiin keskimääräistä positiivisemmin. Lisäksi on otettava huomioon tutkimusasetelman rakentuminen: kyselyssä ei suoraan tiedusteltu mitään ruotsista tai ruotsinkielisistä.⁵ On myös hyvä muistaa, että enemmistö suomenkielisistä suhtautuu muidenkin tutkimusten perusteella positiivisesti ruotsiin ja ruotsinkielisiin (Himmelroos–Strandberg 2020a, 14).

Kyselyaineistoon liittyy aina tiettyjä rajoituksia. Suuresta vastaajamäärästä ja sen yllättävänkin tasapainoisesta jakaumasta huolimatta tuloksia ei voi yleistää kaikkia suomalaisia koskeviksi. Vastaajia ei valittu satunnaisotantana, vaan joukko on valikoitunut ihmisten oman kiinnostuksen ja aktiivisuuden perusteella. Omat rajoituksensa analyysille asettaa myös se, että osa vastauksista on niin lyhyitä, että niitä on vaikea tulkita. (Ks. kyselymenetelmästä Vanhatalo–Vehkalahti 2020.) Ruotsia koskevat kommentit olisivat todennäköisesti olleet monipuolisempia, jos niistä olisi nimenomaisesti kysytty. Toisaalta kommenttien spontaanisuus on mielestämme tutkimuksen vahvuus.

Tutkimusherättäämyös jatkotutkimusaiheita. Seonesimerkiksi osoittanut, etteisuomenkielisten todellisesta tervehdyssanojen käytöstä ole ajantasaista tietoa. Tätä aukkoa paikataan KoM2Språk-tutkimushankkeessa, jossa on kerätty uutta suomenkielistä asiointiaineistoa. Ylen kyselyaineiston ruotsiin liittyviä kommentteja voisi puolestaan verrata siihen, mitä muita kieliä ja erikielisiä tervehdyssanoja vastauksissa nostetaan esille ja millaisia sosiaalisia merkityksiä ja affekteja niihin liitetään.

Lähteet

- AGHA, ASIF 2007: *Language and social relations*. Cambridge University Press, Cambridge.
- BJÖRKLUND, KRISTER 2012: *Suomalainen, ruotsalainen vai ruotsinsuomalainen? Ruotsissa asuvat suomalaiset 2000-luvulla*. Siirtolaisinstituutti, Turku.
- BÄCK, MARIA – KARV, THOMAS 2020: Mellanmänskligt förtroende och åsikter om finlandssvenskar och det svenska språkets ställning i Finland. STAFFAN HIMMELROOS ja KIM STRANDBERG (toim.): *Ur majoritetens perspektiv: Opinionsen om det svenska i Finland*, 66–82. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 842. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors.
- DURANTI, ALESSANDRO 1997: Universal and culture-specific properties of greetings. *Journal of Linguistic Anthropology* 7 (1), 63–97.
- ECKERT, PENELOPE 2008: Variation and indexical field. *Journal of Sociolinguistics* 12 (4), 453–476.
- FOLKTINGET 2010 = *Svenskt i Finland*. Svenska Finlands folkting, Helsingfors.
- GARRETT, PETER 2010: *Attitudes to language*. Cambridge University Press, New York.
- GILES, HOWARD – EDWARDS, AMERICA L. – WALTHER, JOSEPH B. 2023: Communication accommodation

5 Ruotsi mainittiin kuitenkin yhdessä kyselyä markkinoineessa Ylen verkkouutisissa, jossa kerrottiin muutamien tervehdyssanojen etymologiasta (<https://yle.fi/a/74-20061118>).

- theory. Past accomplishments, current trends, and future prospects. *Language Sciences* 99, 1–16. <https://doi.org/10.1016/j.langsci.2023.101571>
- GRÖNHOLM, MAIJA 1988: *Ruotsalaiset lainasanat Turun murteessa*. Åbo Akademi, Åbo.
- HAKULINEN, AULI – SAARI, MIRJA 1995: Temporaalisesta adverbista diskurssipartikkeliksi. *Virittäjä* 99 (4), 481–500.
- HALLIDAY, M. A. K. 1978: *Language as social semiotic. The social interpretation of language and meaning*. Edward Arnold, London.
- HEIKKILÄ, RIIHE 2011: *Bättre folk, bättre smak? Suomenruotsalaisten maku ja kulttuuripääoma*. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2011:5. Helsingin yliopisto, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-6693-1>
- HERBERTS, KJELL 2015: Vasa som språkgemenskap – tvåspråkighet på individ- och samhällsnivå. HARRY LÖNNROTH ja LIISA LAUKKANEN (toim.): *Vaasa kieliyhiteisönä: näkökulmia kaksikielisen kaupungin monikielisyyteen = Vasa som språkgemenskap: perspektiv på den tvåspråkiga stadens flerspråkighet*, 153–163. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 304. Vaasan yliopisto, Vaasa.
- HIMMELROOS, STAFFAN 2020: Attityder till det svenska – kontakthypotesen som förklaringsmodell. STAFFAN HIMMELROOS ja KIM STRANDBERG (toim.): *Ur majoritetens perspektiv. Opinionsen om det svenska i Finland*, 101–118. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 842. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors.
- HIMMELROOS, STAFFAN – STRANDBERG, KIM 2020a: Introduktion. STAFFAN HIMMELROOS ja KIM STRANDBERG (toim.): *Ur majoritetens perspektiv. Opinionsen om det svenska i Finland*, 9–31. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 842. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors.
- 2020b: Sociodemografiska faktorer, språkkunskaper och språkpolitikens betydelse. STAFFAN HIMMELROOS ja KIM STRANDBERG (toim.): *Ur majoritetens perspektiv. Opinionsen om det svenska i Finland*, 32–46. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 842. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors.
- HYRKSTEDT, IRENE – KALAJA, PAULA 1998: Attitudes toward English and its functions in Finland. A discourse-analytic study. *World Englishes* 17 (3), 345–357. <https://doi.org/10.1111/1467-971X.00108>
- ILOMÄKI, HEIDI 2011: “Det här var en bra betjäning!” *En samtalsanalytisk studie av finlandssvenska kiosksamtal*. Pohjoismaisten kielten pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- ISOSÄVI, JOHANNA 2023: *Miten tutkia kohteliaisuutta? Käsitteitä suomalaisesta ja ranskalaisesta kohteliaisuudesta*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- KOLEHMAINEN, TARU 2002: Moikkauksia. Kieli-ikkuna. *Helsingin Sanomat* 26.11.2002. Saatavissa <https://kotus.fi/kolumni/moikkauksia/> [viitattu 13.6.2025].
- KOLU, JAANA 2023: Relationship between translanguaging practices and identity performance and positioning on the Swedish-Finnish border. MARIA FRICK, TIINA RÄISÄNEN ja JUSSI YLIKOSKI (toim.): *Language contacts and discourses in the Far North*, 263–293. Arctic Encounters. Springer International Publishing, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-42979-8_9
- KOM2SPRÄK 2025 = Suomen kansalliskielten kommunikatiiviset mallit. Saatavissa <https://sites.utu.fi/communicativepatterns/fi/> [viitattu 13.6.2025].
- LAPPALAINEN, HANNA 2004: *Variaatio ja sen funktiot. Erään sosiaalisen verkoston jäsenten kielellisen variaation ja vuorovaikutuksen tarkastelua*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- 2009: *Hei, moi ja huomenta*. Tervehydykset kioskillä. HANNA LAPPALAINEN ja LIISA RAEVAARA (toim.): *Kieli kioskillä: Tutkimuksia kioskiasioinnin rutiineista*, 56–89. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- LEHTONEN, HEINI 2015: *Tyylitellen. Nuorten kielelliset resurssit ja kielen sosiaalinen indeksisyys monietnissä Helsingissä*. Helsingin yliopisto, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1333-7>
- LIEBSCHER, GRIT – DAILEY-O’CAIN, JENNIFER 2009: Language attitudes in interaction. *Journal of Sociolinguistics* 13, 195–222. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2009.00404.x>
- LUODONPÄÄ-MANNI, MILLA 2013: Kyselytutkimus yleiskielitieteellisten termien merkityksistä. *Virittäjä* 115 (2), 242–264.

- MIELIKÄINEN, AILA – PALANDER, MARJATTA 2014: *Miten suomalaiset puhuvat murteista? Kansanlingvistiinen tutkimus metakielestä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- MONDADA, LORENZA 2018. Greetings as a device to find out and establish the language of service encounters in multilingual settings. *Journal of Pragmatics* 126, 10–28. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2017.09.003>
- NIEDZIELSKI, NANCY – PRESTON, DENNIS R. 2000: *Folklinguistics*. Mouton de Gruyter, Berlin.
- NILSSON, JENNY – NORRBY, CATRIN 2017: Hej, hej, hemskt mycket hej 2.0. EMMA SKÖLDBERG, MAIA ANDRÉASSON, HENRIETTA ADAMSSON ERYD, FILIPPA LINDAHL, SVEN LINDSTRÖM, JULIA PRENTICE ja MALIN SANDBERG (toim.): *Svenskans beskrivning* 35, 229–242. *Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap* 29. University of Gothenburg, Gothenburg.
- NILSSON, JENNY – NORRTHON, STEFAN – LINDSTRÖM, JAN – WIDE, CAMILLA 2018: Greetings as social action in Finland Swedish and Sweden Swedish service encounters – a pluricentric perspective. *Intercultural Pragmatics* 15 (1), 57–88. <https://doi.org/10.1515/ip-2017-003>
- PAUNONEN, HEIKKI 2010: Kun Suomi siirtyi sinutteluun. Suomalaisen puhuttelutapojen murroksesta 1970-luvulla. HANNA LAPPALAINEN, MARJA-LEENA SORJONEN ja MARIA VILKUNA (toim.): *Kielillä on merkitystä. Näkökulmia kielipolitiikkaan*, 325–368. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- PIETIKÄINEN, SARI – MÄNTYNEN, ANNE 2019: *Uusi kurssi kohti diskursssia*. Vastapaino, Tampere.
- POSTI 2025 = Postinumerot ja postinumeroalueet Suomessa. Saatavissa <https://www.posti.fi/fi/postinumero/haku/postinumeroalueet> [viitattu 11.6.2025].
- PRESTON, DENNIS R. 2013: The influence of regard on language variation and change. *Journal of Pragmatics* 52, 93–104. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2012.12.015>
- PRIIKI, KATRI 2020: Mikä kielessä ärsyttää? KAARINA HIPPI, HANNA LAPPALAINEN ja PIRKKO NUOLIJÄRVI (toim.): *Suomalaisen kielellistä elämää. Sata suomalaista kielellistä elämäkertaa -hankkeen satoa*, 288–331. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- RAEVAARA, LIISA – SORJONEN, MARJA-LEENA – LAPPALAINEN, HANNA 2013: *Vuorovaikutus Kelan palveluissa*. Kela. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/39251> [viitattu 23.7.2025].
- ROUHIKOSKI, ANU – KURKI, TOMMI – WIDE, CAMILLA – TOLVANEN, EVELIINA (tulossa): *Heissan-sana on kepeä, kevyt tuulahdus, lämpimämpi kuin hei*. Suomenkielisten käsityksiä *heissan*-tervehdysanasta. *Puhe ja kieli*.
- ROUHIKOSKI, ANU – TOLVANEN, EVELIINA – LAPPALAINEN, HANNA – WIDE, CAMILLA – KURKI, TOMMI (tekeillä): Suomen- ja ruotsinkielisten suomalaisten käsityksiä toistensa tervehdyksistä ja tervehtimistavoista. Artikkelikäsikirjoitus.
- SAARELA, JAN 2021: *Finlandssvenskarna 2021 – en statistisk rapport*. Svenska Finlands folkting. Saatavissa <https://folktinget.fi/app/uploads/2024/05/finlandssvenskarna-2021-statistisk-rapport-folktinget-klar.pdf> [viitattu 13.6.2025].
- SAVINIEMI, MAIJA 2015: *On noloa, jos ammattilaiset tekevät tökeröitä kielioppivirheitä. Toimitushenkilökunnan kielenhuoltotiedot, -käytännöt ja -diskurssit*. Oulun yliopisto, Oulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:9789526207773>
- SCHEGLOFF, EMANUEL A. 1986: The routine as achievement. *Human Studies* 9, 111–151.
- SILVERSTEIN, MICHAEL 2003: Indexical order and the dialectics of sociolinguistic life. *Language & Communication* 23, 193–229.
- TAMMINEN-PARRE, SAIJA 2021: Språkideologier bakom finskspråkigas attityder till svenskan. *Folkmålstudier* 59, 165–197.
- TUOMI, JOUNI – SARAJÄRVI, ANNELI 2018: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Tammi, Helsinki.
- UUSI-HALLILA, TUULA 2008: *Terve! Moi!* SARA ROUTARINNE ja TUULA UUSI-HALLILA (toim.): *Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla*, 56–72. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- VAATTOVAARA, JOHANNA 2023: Kieli sosiaalisena ilmiönä. Kielenkäyttäjän näkökulman merkityksestä. LAURA KANTO, MINNALEENA TOIVOLA, ANU MARTIKAINEN, IRINA SAVOLAINEN ja ESSI VASTAMÄKI (toim.): *Kieli elämän eri vaiheissa. Näkökulmia kielen moninaisuuteen*, 60–74. Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistys ry, Helsinki.

- VANHATALO, ULLA – VEHKALAHTI, KIMMO 2020: Kysely. MILLA LUODONPÄÄ-MANNI, MARKUS HAMUNEN, REETTA KONSTENIUS, MATTI MIESTAMO, URPO NIKANNE ja KAIUS SINNEMÄKI (toim.): *Kielentutkimuksen menetelmiä II*, 240–273. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- VISAKKO, TOMI – LEHTONEN, HEINI 2024: Indexicality. FRANK BRISARD, JANA DECLERCQ, SIGURD D'HONDT ja MIEKE VANDENBROUCKE, MIEKE (toim.): *Handbook of pragmatics online*, 127–152. John Benjamins, Amsterdam.
- VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2004: *Iso suomen kielioppi*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. Verkko-versio. Saatavissa <http://scripta.kotus.fi/visk> URN:ISBN:978-952-5446-35-7 [viitattu 13.6.2025].
- WIDE, CAMILLA – LAPPALAINEN, HANNA – ROUHIKOSKI, ANU – NORRBY, CATRIN – LINDHOLM, CAMILLA, LINDSTRÖM, JAN – NILSSON, JENNY 2019: Variation in address practices across languages and nations. A comparative study of doctors' use of address forms in medical consultations in Sweden and Finland. *Pragmatics* 29 (4), 595–621.
- ZILLIACUS, KURT 1980: Ortnamnnsförråden vid språkgränsen i Finland. Presentation av ett forskningsprojekt. THORSTEN ANDERSSON, EVA BRYLLA ja ALLAN ROSTVIK (toim.): *Ortnamn och språkkontakt. Handlingar från NORNA:s sjätte symposium i Uppsala 5–7 maj 1978*, 317–349. NORNA-rapporter 17. Norna förlaget, Uppsala.

ANU ROUHIKOSKI and HANNA LAPPALAINEN: They would greet you in both Finnish and Swedish, and you would reply in whichever language you'd prefer. Finnish-speaking Finns' perceptions on (Finland-) Swedish greeting words and practices

This article analyzes how Finnish-speaking Finns regard (Finland-) Swedish greeting words and practices and what kind of geographical variation is displayed in their views. It draws upon theories involving language regard, intra-speaker variation, and social indexicality. The data consist of written comments in a large survey on greetings implemented by Yle (the Finnish Broadcasting Company) and the University of Eastern Finland. The survey was conducted in Finnish. Nothing was inquired about Swedish in particular, but many respondents spontaneously reflected on their views about Swedish greeting words and Finland-Swedish or Sweden-Swedish greeting practices. A total of 947 written comments relating to Swedish were extracted from the data and analysed in terms of qualitative content analysis.

The data was analysed with regard to geographical variation, as the Swedish-speaking population in Finland resides in particular areas of the country. The respondents living in these areas provided a considerable number of comments on Finland-Swedish and bilingual practices, whereas those from monolingually Finnish areas mainly reflected on their visits to or other contacts regarding neighbouring Sweden. The findings show that in a bilingual context, the choice of greeting words involves complex considerations such as the perceptions of one's own language skills and that of the interlocutor, the fluency of the interaction and the social meanings of greetings. A shared theme for the residents of both bilingual and monolingual areas was learning Swedish at school. This is not surprising, as Swedish is a compulsory subject taught throughout the country. Respondents from all parts of Finland also referred to influences acquired from (Finland-) Swedish communication practices either for their own idiolect or for Finnish communication practices in general.

The overall image of perceptions of Finnish speakers on (Finland-) Swedish greeting words and practices seems predominantly positive. Positive impressions are linked to (Finland-) Swedish greeting

words, such as *hej* and *hejsan*. Sweden-Swedish communication practices, in particular, are described as friendly and informal. The findings may be affected by the fact that the respondents did not form a random sample; instead, those who chose to fill out the survey were likely to be interested in languages in general. The total number of respondents (131,000) is nevertheless considerable.

ANU ROUHIKOSKI
anu.rouhikoski@utu.fi
Turun yliopisto

HANNA LAPPALAINEN
hanna.lappalainen@uef.fi
Itä-Suomen yliopisto